

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Foaie apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odață 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XV.****Blaj 10 Iunie 1905.****Numărul 23.**

Stări anormale.

În istoria politică a statelor constituționale, abia credem că am putea afla repetate bare-mi în parte stările politice anormale, cari azi țin în ferbere și neliniște patria noastră.

De patru luni de zile și mai bine s'au făcut alegerile dietale, a căror rezultat a surprins cercurile politice și a adus cu sine încurcăturile de azi. Opoziționalii au ajuns la majoritate — vechia partidă guvernamentală în minoritate.

Din punct de vedere național al nostru, aceste schimbări politice pentru noi puțin interes ar fi avut, indiferent ce partidă politică ar fi ajuns la guvern, pe o formă fiind toate ostile aspirațiilor și drepturilor noastre naționale.

Dar lucrurile s'au dezvoltat cu totul altcum și în altă direcțiune. Partidele opoziționale — acum în majoritate au format o coalițiune, și coalițiunea aceasta și-a pus de gând schimbarea din temelii a constituțiunii actuale, dorind independența vamală, financiară și economică, miliție maghiară, cu un cuvânt desfacerea de către Austria. În fond va se zică, politica coalițiunii — ori cât ar tăinu-i-o — tinde la desfacerea dualismului.

După alegeri — ministerul Tisza și-a dat abdicerea, abdicerea i-s'a primit, și cu toate acestea în fruntea afacerilor stă și azi, acelaș minister abzis, care nu are majoritatea în dietă, care nu poate și nu e permis se resoalve chestii vitale pentru binele țării. Și parlamentul intrunit discută de patru luni de zile nimica și hotărăște nimica, își amână ședințele și iar și le deschide după plac. Și comedia aceasta politică o plătim noi, și bietul popor îi înghite amarul.

Și toate acestea pentru ce? Pentru că majoritatea deputaților pun Monarhului atari condițiuni, cari nu se pot implini, și neputându-le Monarhul implini, ei la rândul lor nu voiesc se

formeze minister, și așa stările sunt și rămân incurcate.

Pretensiunile coalițiunii lor sunt altcum curioasă în felul lor, ca se nu zicem mai mult.

Desfacerea vamală de către Austria; limba maghiară în comanda militară. Și acestea să fie rezolvite deodată! Doar atât una cât și alta, recer timp spre a fi rezolvate temeinic. Și apoi e curios a pretinde comandă militară maghiară în un stat poliglot, ca patria noastră.

În ast-fel de împrejurări toate eforturile politicianilor de-a rezolva criza — zădarnice au fost până acum. Tractările cu coalițiunea majorității nu au dus la nici un rezultat, și nici un politician, nu e aplicat să se pună în ast-fel de împrejurări în fruntea cabinetului, și se formează minister. Și astăzi după patru luni stările stau tot ca la început.

În timpul din urmă s'a sulevat chestia unui ministru de tranziție, care ar cere de-o-camdată numai votarea bugetului și a contingentului de recruți. Ca președinte al acestui minister e amintit baronul Fejérváry, fostul ministru de honvezi, adicet intimul Monarhului și spaima kossuthiștilor. Se zice și se combinează că aceasta ar forma noul cabinet, ar cere dela dietă votarea recruților și a bugetului, și când nu i-s'ar vota, ar disolva dieta și ar face alegeri noue.

Toate acestea înse sunt combinație numai, și de-o-camdată schimbări momentane nu se așteaptă, chiar și dieta și-a amânat ședințele pe timp nedeterminat.

Repetim din nou, frecările partidelor politice pentru noi interes nu pot avea.

Și când acestea ar aduce cu zile sdruncinarea dualismului, nu am avea de ce ne plânge, pentru că în un stat poliglot ca Monarhia noastră acest lucru ar însemna, un paș hotărât și sigur spre federalism.

Dar ce ne doare e că experimentările acestea ale lor se fac în detri-

mentul bunăstării țării și a poporului. În care stat s'ar putea întâmpla, că parlamentul să i-se opună regelui, și că ministrii abziși să fie siliți se guverneze, și totuși să nu poată guverna?

Parlamentul nostru nu poate aduce legi, legislațiunea stagnează. E stare dar de ex-lex, dări nu plătește nimenea, visteria statului e goală, miliție nu avem. Convenții economice și comerciale cu alte state nu se pot încheia, și ast-fel toate stagnează.

Noi laicii nici nu ne putem închipui ce daune enorme provin din toate acestea pentru țara întreagă și pentru privați, și cât scade prin aceasta înaintea străinătății prestigiul monarhiei noastre, unde cât bați în palmi, nu-i budget, nu sunt bani, nu e miliție și nu sunt convențiuni comerciale cu alte state.

Noi numai atâta știm, că deja de câți-va ani tot des am ajuns în ex-lex, că în ex-lex poporul nu a plătit dările, și așa ani de ani dările s'au acumulat. Au urmat apoi ani rei și săraci. Și dările se acumulează și azi în continuu, și plătite vor trebui în curând ori mai târziu.

Și ar trebui plătite de odată, și când poporul nu le va putea, vor fi exervate cu forța. Iar la sunetul trist a dobei se vor vinde moșiile, casele sermanilor țărani, și altcum îngreunați de datorii.

Aceste vor fi singurele rezultate reale a stărilor politice, ce acum la noi se părăndă de ani întregi.

Și politicianii maghiari, cari poartă lupta pentru „principii“ pare că-și uită că nu „principiile“ ei poporul e „talpă țării“.

Expoziție etnografică și istorică culturală la Sibiu.

(Continuare.)

Desp. E. Alte ocupațiuni de interes etnografic.

Sect. XVI. Vănatul și pescăritul.

(§. 41.) În aceasta secțiune să vor expune toate armele și sculele de vânat și pescărit, obici

nuite la poporul român, arătându-se la fiecare obiect numirea ce i-se dă în popor. În deosebi să vor expune:

a) arme de vânat, cu cremene capse, etc.;
b) recuisele vânătoarești folosite de vânători mai renumiți;

c) curse;
d) fotografiile vânătorilor renumiți sau ale monumentelor acestora;

e) instrumente folosite la popor pentru prinderea peștilor și păstrarea lor.

(§. 42.) Pentru înzestrarea acestei secțiuni se va face apel la despărțământul Asociațiunii din Câmpeni, Năsăud, Deva, Sebeș, Făgăraș, Brașov, Sibiu (pentru vânat) și din părțile Murășului, Oltului și Târnavelor (pentru pescărit).

Secț. XVII. Industria minieră.

(§. 43.) În această secțiune să vor expune:

a) harte și tabele statistice despre mine de aur, fer, cărbuni, etc., lucrato de mineri români;

b) sculele folosite de acești mineri (cu arătarea numirei lor populare) și

c) colecțiuni de produse miniere.

(§. 44.) Pentru înzestrarea acestui despărțământ se va face apel la proprietarii și funcționarii de mine români, și îndeosebi și la despărțăminte Abrud, Brad, Bocșa și Oravița.

După posibilitate se vor invita mineri români ca să prezinte felul lor de lucrare în praxă (s. ex. spălătul aurului, etc.)

Partea istorică-culturală.

Desp. F. Expoziția istorică.

Secț. XVIII. Istoria politică.

(§. 45.) 1. *Istoria mai veche* (înainte de 1848) În acest despărțământ se vor expune: documente, diplome și acte, cari privesc istoria politică a Românilor din țară și instituțiilor lor; portrete, scrisori și obiecte ale bărbaților cari s'au distins pe acest teren.

(§. 46.) 3. *Epoca dela 1848.*

a) documente, acte și scrisori; îndeosebi ale conferențelor naționale și ale comitetului național.

b) portrete, scrisori și reliquii ale bărbaților distinși din această epocă;

c) tablouri, embleme, arme, distincțiuni și uniforme dela 1848;

d) literatura referitoare la 1848.

(§. 47.) 3. *Istoria mai nouă:*

a) documente și acte mai importante, referitoare îndeosebi

b) la dietele dela 1863, 1865 și 1867—1894,

c) la conferențele naționale ținute dela 1869—1894,

d) la activitatea comitetelor naționale instituite dela 1881—1894,

e) Portretele deputaților români din dietele dela Sibiu și Cluj din parlamentul dela Budapesta (fără deosebire de partid);

f) reliquii de ale oamenilor politici mai însemuați din acest timp.

(§. 48.) Pentru înzestrarea acestei secțiuni se va face un apel public.

Obiectele de interes istoric din epocile înșirate, cari privesc îndeosebi bisericile și școalele, apoi viața comunală și în fine chestiuni culturale, militare sau economice, să vor așeza în despărțăminte speciale, instituite pentru aceste ramuri

Secț. XIX. Istoria culturală.

(§. 49.) Documente și obiecte cari privesc istoria culturală a Românilor din țară (afară de cele referitoare la biserică, școală, literatură și științe, și la artele frumoasă, cari să vor așeza în despărțăminte lor speciale), și anume:

1. documente și date referitoare la instituțiuni și societăți culturale române din țară, și (în secț. XXXV), expozițiile speciale ale acestora (Asociațiunea aradană și maramurășană, reuniunile de femei, reuniunile de lectură, societăți academice, cari toate vor fi invitate în special să participe la expozițiune);

2. mecenajii români, portretele și reliquiile lor;

3. academicienii (portrete și reliquii);

4. date statistice despre fundațiuni și fonduri culturale.

(§. 50.) Înzestrarea acestei secțiuni să încredințeze dlor N. Togan și Dr. E. Cristea.

(Va urma).

Studentii blăjeni la concursul de gimnastică din Budapesta. — La concursul de gimnastică aranjat cu sfârșitul lui Mai în Budapesta au luat parte și 20 elevi ai gimnaziului nostru. „Gazeta“ a ținut să condamne acest paș nenorocit, care involvă în sine necondiționat tradarea de neam.

A publicat o corespondință absolut mincinoasă din Budapesta și a reproduș apoi (spre mai mare glorie a presei românești) un articol dintr'un jurnal unguresc — jurnal-revolver — care singur și-a aflat mare satisfacție în a insulta și de astădat pe Români. „Gazeta“ singurul jurnal românesc, care a reproduș aceste infami, deși însași mărturisește că nu le crede, s'a făcut și de astădată de răs.

Un jurnal de talia „Gazetei“ trebuia să știe din capul locului, că „Magyar Hirlap“ nu este decât ediția mărită a „Friss Ujság“-ului. Trebuia să știe, că aite jurnale ungurești, ceva mai cu greutate, ca „H. Hirlap“, „Magyarország“, (cel mai șovinist) „Az Ujság“ jurnalul oficial al lui Tisza, etc. ar fi luat și ele act de acest fiasco al studenților români, cari ar fi fost bătuți și fluerati. Dar jurnalele ungurești cât de cât serioasă s'au abținut de a lua act de niște știri, cari mirosau de o postă a scornituri ridicole. „Gazeta“, senina noastră „Gazeta“ le-a în trecut în reclam.

Felicitările noastre!

O întrebare foarte modestă însă: dacă „Gazeta“ n'a crezut în știrile aceste din „M. Hirlap“, pentru ce le-a publicat? . . . Aceasta din motivul curat al onestității în publicistică, doară? . . .

Încă odată o felicităm, în cazul acesta.

Înțelegem, că un jurnal așa de Jupiter-tonans în ale intrasigienței politice cum e „Gazeta“, să apretieze cât de aspru priuci-

FEUILLETON.

VASILE CĂRLOVA.

Studiu istoric literar de Dr. IOAN RAȚIU.

În manuale de istoria literaturii, în mici articoli resuși pe o pagină sau două din reviste foarte depărtate în timp una de alta, puteau ceti, cei ce voiau să o facă aceeași, și cărora le venia mai ușor să ajungă la ast-fel de reviste ori manuale, câte-va cuvinte calde despre o fire sinceră, cu sentimente alese, curate, românești, despre un adevărat talent poetic, ce s'a stins înainte de vreme — Vasile Cârlova. Nu s'a îngrijit mai de aproape nimeni dintre contemporanii săi, să ne dea date mai complete și mai îndestulătoare despre viața sa, despre pregătirile, ce le putea avea un tinăr de douăzeci și câți-va de ani. Îndușitoarea tânguire pe ruinele domnești a Târgoviștei, puternicul glas de chemare din „Oda ostirii române“ au pornit din inimile, ce mai simțiau românește un cald și viu de sânge regenerator, mințile „patrioților“ se luminează par'că, fantasmale învingerilor și mării trecute le umpleau ochii de lacrimi — sermanii ochi, ce atâta vreme erau atinți cu umilință la pământul, pe care totuși strămoșii lor l'au îngrășat cu sângele vărsat în crâncene lupte — și ast-fel scriitorii din acelea vremi, când vorbeau ori scriau de Cârlova, care le aprinsă inimile, nu se gândiau la părinții, la familia lui, nu le trecea prin minte să ne spună pregătirile

acestui tinăr, nici amănunte din viața sa de militar, ci vorbeau de „inflăcărutul tinăr“, de inima lui mare, de puterea talentului său, și nu puteau să piângă îndeajuns pierderea ce a îndurat-o literatura noastră prin moartea lui.

Și după-cum a rămas viața lui așa de puțin cunoscută urmașilor, tot aceeași soartă au avut-o poeziile, pe cari le-a publicat, căci afara de două: „Ruinele Târgoviștei“ și „Marșul“, păstrate și publicate de N. Bălcescu și *Istoria Românilor* sub Mihail Vodă Viteazul, și afara de „Păstorul întriat“, nici o poezie de a lui nu a mai fost cunoscută în întregime posterității mai apropiate. Căci „Cncrierul Românesc“, unde se publicau, și „Foata pentru minte, inimă și literatură“ unde se reproduceau de regulă, sunt astăzi foarte rari. — în câte-va biblioteci de se mai păstrează. Iar poeziile, cari din cauza censurii nu se vor fi putut publica atunci, au rămas poate pentru totdeauna necunoscute. Azi numai după nume cunoaștem de pildă poezia lui Cârlova „Fluerul păstorului“, apoi traduceri: „Hero și Leandru“, și „Zaira“, vestita tragedie a lui Voltaire.

Dar entusiastul tinăr, ce scrisă această admirabilă strofă în „Rugăciunea“ sa — jelindu-și patria și cerând o soartă mai bună pentru dânsa —

Vântul îi suflă tot neplăcere,
Norii îi ploauă nemângăere
De flori nu gustă plăcut miros,
A primăverii dulce iubire
Pentru ca n'are înveselire,
Ei nu-i revarsă nimic frumos.

cel care pe ruinele Târgoviștei se credea „lângă mormântul mării strămoșești“; Cârlova, care în „Chemarea Patriei“ spunea cu fruntea înălțată:

„Cel ce nu-mi urmează, jur pe Dumnezeu,
De-mi va strânge mâna, n'o voi strânge eu!“

acest Vasile Cârlova merita o mai pioasă, o mai folositoare tractare din partea urmașilor, cari s'au mărginit la câte-va pagini de cuvinte frumoase și însuflețite, scrise în cutare revistă pentru dânsul.

Ast-fel de gândiri, ast-fel de considerațiuni îl vor fi îndemnat pe dl prof. Dr. Ioan Rațiu, să-și scrie studiul său despre Vasile Cârlova, și să adune într'un scump buchet la sfârșitul broșurei celea 6 poezii a însuflețitului tinăr, singure cari s'au putut afla publicate. De aici încolo vom putea afla într'o broșură de 73 p. tot ce se poate ști până astăzi despre poet. Autorul ne spune, pe baza informațiilor primite, că în familia Cârlova se păstrează și schița unui roman a acestuia. Vor fi deci privați cari în unele privinți ne-ar putea spune mai mult ca autorul, dar, durer, publicității nu s'a dat nimic din aceste informații, dacă vor fi aivea.

Studiul dlui Dr. Raț e ilustrat cu un foarte bine reușit portret a poetului: Un tinăr militar, blând și visător. În capitoul I. se dă o scurtă privire generală asupra epocii și scriitorilor, între cari a trăit Cârlova; în c. II. i-se înșiră puținele date biografice, ce se pot ști cu siguranță, și se enumeră scrierile sale poetice. Aici aflăm și îndușitorul sfârșit a poetului, care la cununia aceleia ce-i răpise liniștea și tihna vieții — nebagând în samă pe sfiosul tinăr, veni și el din Craiova, unde era în garnizoană, ca să se întoarcă apoi îndată, zdrobit cu desăvârșire. „După o călătorie de trei zile ajunsă acasă, înfrânt de durere și oste-neală. Un dor mai avea: să-și vadă calul

pial, participarea gimnazului din Blaj la acest concurs de gimnastică. Întăleagă însă și intransigenții Iupiteri dela „Gazeta”, că Conzistoriul nostru, și mai ales, direcțiunea și corpul profesoral dela institutele noastre pot avea și ei — cu toată modestia fie zis — unele vederi, cari diferă de cele ale intransigenței absolute. Noi nu avem menirea de a crește bărbați politici, ci de a face, în cadrul puterilor noastre, educație și bine înțeles, educație națională!

A spune, în o corespondință anonimă, că studenții au mers *siliți*, e o minciună ordinară; a reproduce un articol scandalos, care s'a publicat în o *singură* foaie ungu-rească, și aceasta jidovită și de a treia mână, însămnă decedență deplină din punct de vedere al onestității, pumnalistice.

Afle „Gazeta”, — în caz de lipsă ne vom provoca la martori nominali din tinerimea universitară, cari ne-au însoțit prețutindenea — că tinerimea noastră s'a purtat exemplar, și că știrea despre o păruială, ce ar fi căpătat-o, pentru ar fi cântat „Gott erhalte” (Risum teneatis?) este mai mult decât umoristică!

Reproducem mai jos câteva pasaji din raportul „Poporul Român”, a cărui redacție a avut cel mai nemijlocit prilej de a reprobă participarea blăjenilor la concurs, seau țanta lor în decursul acestuia.

Cât pentru „palma” despre care vorbește „Gazeta”, că s'ar fi dat prin această participare „intereselor de conservare a școalelor noastre în genere,” ne-am ruga să nu-și baje nasul, unde nu-i fierbe oala. Când interesele de conservare a școalelor noastre vor fi primejduite, de sigur Conzistoriul nostru și conducătorii gimnaziului vor sta în joc, iar despre fualta opinie a „Gazetei” nimeni nu va cere seamă.

Așa dar: *Ne sutor ultra crepidam!*

Iată câteva pasaje din articolul „Pop. Rom”:

Sâmbăta și Dumineca trecută capitala Budapesta a avut oaspeți plăcuți. Aproape dela toate școale medii au sosit cete de gimnastici, ca să ia parte la întrecerile ce s'au dat pentru câștigarea unui steag de mătășă albă, merit. celei mai voinice cete.

Costumele frumoase și variate ale studenților împeștrău stradele orașului.

În acestea grupe undulătoare se pri-pășesc o mulțime de studenți români de pe la gimnaziile din Sibiu, Baia-mare, Lugos, Deva și alte părți. Fără preocupăție să poate spune, că ei sunt mai bine făcuți și mai frumoși. Dar uite colo să apropie o ceată de 20 inși. Mulțimea îi urmărește uimită, toți unul ca unul, cea mai voinică ceată, mușchi cei mai oțeliți și privirea mândră. Să întreabă toți, cine sunt, și laudele și admirația anticipată contenesc la auzul vorbelor românești, doar fetele mai șoptesc: ce băieți frumoși! Aceștia sunt Blăjeni.

Ar trebui să ne estindem fără seamă, dacă am înșira amănuntele frumoase ale luptelor. Amintim deci numai rezultatele generale. Blăjenii s'au distins la paralele, la fugile combinate cu urcare pe fușcei și la trasul cu funia, deci în tot locul unde li-s'a deschis prilej. La funie și-au încercat puterile Duminecă. Contrarii lor erau cei din Keszthely, anume aleși pe sprânceană, contrarii mai de samă nu erau între celelalte cete. Oficerii și publicul elegant împejmuiseră pe ai noștri se vadă lupta de aproape. Cei din Keszthely, când ai noștri voiasă să le facă cunoștință, au zis: Cu Dvoastră vom sta de vorbă numai după ce

vă vom da gata. Românașii însă i-au tras. Studentul I. Bărbat și-a încordat mușchii de atlet și a strigat: „În Târnava cu ei băieți!” și era să i tragă până în Târnava, de nu sună comanda de oprire. După succesul acesta studenții au ridicat pe umeri pe profesorul lor de gimnastică dl Ioan Băgăian, care a știut să-și înfripe o ceată atât de voinică. Lui îi revine cea mai mare parte din succes. Gimnazul din Blaj a primit diplomă, iar studenții medalii. Iată și numele studenților, cari au escelat: I. Bărbat (funie, paralele); Teodor German (funie, paralele); I. Boteiu (funie, paralele); I. Dicher (funie, paralele); P. Motora (funie, paralele); M. Dregiciu (funie, paralele); A. Podoabă (funie); N. Dănilă (funie); T. Tomuș (funie); I. Puica (funie); A. Rimboș (la urcat pe fușcei); I. Roman (funie) și E. German (funie).

În ceata Sibienilor au fost 15 Români. S'au distins la toate și toți au primit medalii. Numele lor: D. Bratu (la funie, urcat și la pilă); S. Metes (funie); I. Rău (paralele); A. Țandru (funie, pilă); I. Orăștian (funie, urcat, paralele și pilă); I. Tolciu (funie, urcat, pilă și paralele); I. Piso (paralele); T. Vlaicu (funie); C. Popa (paralele); I. Iosif (paralele). Lugoșenii încă s'au purtat bine, numele lor nu l'am aflat.

Steagul a fost câștigat de săcuii din Sepesi-St.-Georgiu. Ministrul Berzeviczy le-a adresat și o vorbire.

Studenții români în tot decursul petrecerii lor la Pesta au fost conduși și încujurați cu dragoste din partea tinerimii universitare.

favorit, pe care-l sărută și-l mângăie, zicând lui Florea, soldatul de ordonanță, că de va muri, să ducă pe Bălan după el până la mormânt, și apoi să fie al său. Au mai trecut trei zile și Cârlova muri, cum observă Odobescu, întocmai ca fecioara din elegia lui V. Hugo, care moare a doua zi după un bal” (p. 13).

În c. III. se pune în relief marea deosebire între poezia erotică a lui Cârlova, care „și numele iubitei caută să-l ascundă”, și scrie acélea două foarte duioase poezii: „Păstorul întristat” și „Înșerarea” — „două foi îngălbinite pe rugul dragostei sale: o idilă duioasă și o elegie, în care se perde”. — și întră erotica lui Konaki sau a lui Iancu Văcărescu chiar. Dl Raț atât în capitoul acesta, cât și în celea următoare, unde analizează poeziile patriotice a lui Cârlova, se arată stăpân pe o limbă frumoasă, care se deosebește mult, mai ales de limba celei dintâi scriere a sa: „Andrei Murășan”. Asemenea și spiritul critic, de observație, în analiza și aprecierea poeziilor, metoda de a o face aceasta, numai cel dintâia sa lucrare. Iată cum se începe d. e. c. IV. (p. 17):

„Fără indoială celea mai frumoase accente le împrumută poezii lui Cârlova iubirea cea nemărginită de neam și de țară. Patriotismul său înflăcărat îl împintea să cânte și îi da avânt neobicinuit. El cântă apunerea vremilor mari, să tângue de soartea patriei sale nenorocite, ridică glas bărbătesc contra ocârmuirii străine, care era cea răsască, și mai pe sus de toate sărbătorește ostirea română. Muza lui părăsește fluierul ciobanului, nită durerea inimei, sau vrea să uite, și pleacă la mormântul mării strămoșești să cânte ruinele locului natal.”

Calitatea, care i-s'a recunoscut dela început dlui Raț: zelul neobosit de a-și câștiga o informație bogată cu privire la tema ce și-a aies-o. — o găsim și în studiul de față.

Ast-fel d. e. ca să se poată înțelege bine „Rugăciunea”, trebuie să cunoaștem relațiile din Muntenia de pe timpul ocupației rusești dela 1828—1834. În broșura dlui Raț p. 23 aflăm aceste stări triste, pecum și cuvintele generalului rus Joltobin: „Nu ne pasă, să știm cine face sujbele, oamenii sau dobitoace, numai cât ordinele să fie împlinite.” — Și era vorba de înșiși preoții, cari erau luați dela altare, și puși să cară munițiile de războiu! Ast-fel vom înțelege mai bine versurile de durere pentru țara sa:

»Vântul îi suflă tot neplăcere,
Norii îi plouă nemângăere,
De flori nu gustă plăcut miros!»

Tot așa trebuie să știm ce a fost „Regulamentul organic” și cum a fost primit din partea Românilor, ca să putem înțelege „Chemarea patriei”

»Eu aveam odată dreptă avuție
Turme numeroase, casă și moșie,
Dar regulamentul toate le-a stricat,
Și-astăzi plâng cu lacrimi timpul încetat.
Frați la bătălie, buciun-a strigat,
Țara din robie astăzi nu-a chemat.»

Dl Raț le spune toate acestea, după Xenopol, Tipeiu și alții, p. 27—30. C. X. enumără pe toți aceia, cari s'au ocupat de Cârlova, și cari au fost poetul Iancu Văcărescu, ce-i dedica strofe, în cari îi asigură nemurirea, Eliade care-i scrisă la moarte o Elegie, apoi N. Bălcescu, Odobescu, Bolintineanu, V. Gr. Pop, A. Densușan, M. Tipeiu,

N. Țincu, poetul Coșbuc, O. Densușan și Il. Chendi. — fie care consacrandu-i 1—2 pagine pline de căldură.

Studiul dlui Raț e un frumos și meritat omaj adus memoriei poetului Cârlova. Și poeziile lui Konaki au fost adunate în volum, cari deși mai multe, toate la oaltă au se ridică la valoarea unei singure din orișari celea șase, ce se dau în broșura dlui Raț. Apoi *Înșerarea*, *Chemarea patriei*, *Rugăciunea*, cum am mai spus, generațiilor mai tinere, nu li-s cunoscute întregi. Prin Mantiale de ist. lit., prin Antologii, abia unele strofe le poți afla. Și e bine să cunoașcă puținul câte-ne-a rămas dela Cârlova cât mai mulți, căci e o comoară de simțeminte nobile, curate, înălțătoare, românești, după cum a fost și inima înflăcăratului tânăr, care spunea cu glas mare:

Armele lucesc și slava iese iarăși din mormânt.

Și vor fi tot mai mulți aceia, cari vor regreta din *convingere* moartea timpurie a cântărețului, ce spunea în *Rugăciunea* sa:

»Nu cer prisoașe sau nălcuire;
Voiesc dreptate, cer mântuire
Patrii mele, jalnic pământ,
Vai! ale cărui năcașuri multe
Ce suflet poate să le asculte
Și să nu plângă dând crezământ?»

(Broșura se află la Librăria Seminariaală din Blaj. Costă 1 cor.)

I. Agârbicean.

CORESPONDINȚE.

Scrisoare din Viena

— dela corespondentul nostru. —

Viena, la 5 Iunie 1905.

Nu de mult muri viceprimarul prim al Vienei, Iosif Strobach; viața lui e o apologie minunată a curentului, ce stăpânește în Viena și în Austria inferioară. De origine a fost Neamț din Bohemia, a studiat școalele normale în locul nașterii, și cu aceasta și-a sfârșit studiile, pentru că starea familiară a tatălui său nu l'a putut susține și mai de parte. A fost dat ca băiat în o librărie, de unde după ce a ajuns calfă, și și-a câștigat niște parale, a venit la Viena, și și-a continuat măiestria, deschizând librărie proprie. Pe vremea aceasta — pe la anul 1880 — a început Lueger a-și dezvolta ideile, și a-și aduna prietini. Între cei dintâi a fost librarul Strobach, care în urma interesului ce-l avea față de mica partidă, îndată a devenit — poate — cel mai intim amic al lui Lueger. În 1896 a fost ales Dr. Lueger de primar, dar locotenenta propus Maieștii Sale să nu-l întărească, s'a făcut alegere nouă, a reușit Strobach, care a fost întărit. Într'aceea curentul creștin-social a început a da semne mai înverdate despre forțele sale, și Maieștatea Sa a fost constrins să zică, că dacă la o alegere proximă ar fi ales de primar Lueger, l'ar întări. Auzind aceasta Strobach, imediat își dă dimisia în 1897, și se alege și e întărit șeful partidului creștin-social, Dr. Lueger. Aceasta e o jertfă mare din partea lui Strobach, nu doară pentru că onorarul primarului de 48 mii de coroane anual îl perde, ci pentru că părăsește un atare post, care e mai mult vrednic, mai mult respectat, decât un portofoliu ministerial. El ajunge vice-primar întâiu, și în postul acesta rămâne până la moarte. Lui i-au fost concrezute finanțele Vienei, cari de loc nu sunt mai ușor de condus decât ale României, ori ale altui regat mai mic, ceea ce se vede și din cazul acesta: Pe anul viitor e proiectat să se facă un bulevard în jurul Vienei, care costă 50 milioane de coroane; ori altul și mai frumos: pentru că în anul trecut n'a nins mult, din suma preliminară pentru curățirea zăpezii, nu s'a cheltuit un milion de coroane.

Cum de ușor s'a ridicat aici un simplu băiat, ce servia în librărie, la așa demnitate înaltă!? Da, căci aici se uită — nu guvernul, nici locotenenta, ci Lueger și soții săi, la ceea ce faci, și nu la viața, din ce te tragi.

Aceasta o adevărește și cazul următor. În Octomvrie an. tr. i-a conferit Lueger Escelenției Sale episcopului castrens, Dr. Coloman Belopotoczky, ordnul cel mai înalt al orașului Vienei, așa numit Salvator. Acelaș ord i-l'a conferit în săptămâna trecută unei simple călugărițe, sororei Antonina, carea conduce asilul destinat pentru copiii muncitorilor. Aceasta arată o adevărată nobletă a inimei, care nu se uită la administrațiile de azi, făcute după calapoade, cari până ce nu-i vine cuiva rândul, nu-i dă, nici ceea ce i-se cade, — și de-i vine rândul, li dă și de nu i-se cade.

Cu ast-fel de conducători cu tot dreptul așteaptă omul, ca să se dezvoalte și simțul religios, și nu înzădar. În gazetele de aici nu arare-ori cetești la locul anunțurilor: „E de a se închiria o locuință, aproape de biserica parohială, ori de claustru“. Un străin nu înțelege aceasta, dar Vienezul nu numai că o înțelege, ci și caută ast-fel de locuințe, căci el simte lipsa de a cerceta biserica mai de multe ori, nu numai când e poruncit.

De aceea așa de cu greu pot isprăvi ceva aici marcele (de argint) aduse din Germania. Dacă păstorii protestanți vreau să tragă la sine pe catolici, nu-i pot numai pe aceia, cari slavă Dni nu sunt mulți, și nici nu sunt numai cu numele catolici, în praxă sunt păgâni. Aceștia recunosc de adevărată „religiunea“ protestantă, o asigură, că li vor rămânea totdeauna credincioși, și declarațiile și manifestațiile lor umplu gazetele pangermane. Aceasta se vede, dar ce nu se vede, aceasta e mai bun, declarațiile acelea costă sute de marce, cari le câștigă apostatul, pe când protestanții nu câștigă la cei mai mulți nimic altceva, decât dreptul de a-i îngropa gratis. Un astfel de caz s'a întâmplat de vre-o săptămână. Un tinăr de 21 ani, cărnua îi plăcea să-și „petreacă“ mult, neajungându-i banii ce-i dădeau părinții — oameni foarte respectați — a trecut la protestantism pentru 720 cor., și nu mult după aceea aruncându-se în Dunăre, a trecut la cele eterne. Despre 360 cor. se știe, că i-a căpătat, cu ceilalți poate că-i datorește cutare păstoriu.

De alt-fel s'au început deja căldurile celea mari, și vai de acela, care e osândit să-și petreacă vara aici.

Iob.

Sinoadele protopopești.

Maramurăș, 25 Maiu 1905.

Suntem în romanticul sat „Sarasău“. Așezat pe țărmul stâng a fluviului Tisa, care izvorește din munții Maramurășului, curge fâlos și sprinten, iar undele sale cristaline adăpostesc și nutresc ogoarele boerilor noștri; prin mijlocul lui șerpuește drumul public, ce vine dela Cașovia și trece în Țara odinioară a lui Ștefan cel mare, în Bucovina, și încinge satul ca un brâu alb de mătăasă.

Odinioară a fost capitala Maramurășului, după cum arată și evenimentele petrecute într'ânsul.

Tu Soare! pururea tinăr și neadormit, cu razele tale schintiitoare, ce adese ai luminat acest loc, ai putea fi cel dintâin martor al ziselor mele.

Tu, carele ai văzut pe regele Matia Corvinul în Sarasău, după nefericita bătălia dela Baia în Moldova, la casa marilor boeri Gerheș la nunta lui Simeon Gerheș cu Florica Pop de Szarvaszó, la nunta acelu viteaz, carele l-a urmat pe Matia Corvinul în acea bătălie cu 200 călăreți, românași voinici.

Pe acelea timpuri Gerheșenii aveau 25 munți, mai multe sate, stave de cai nemărate, mii de vite cornute, turme de oi fără margini. ¹⁾

Înainte de Gerheșeni a domnit familia Dragoș de Szarvaszó, după Gerheșeni familia Pop de Szarvaszó, apoi familia Jura, după

aceea familia Man, și astăzi domnește peste Sarasău familia Mihályi și Jurca.

Această comună a fost un foculariu nestins a romanizmului, ce a încălzit și nutrit brațele oțelite a filor lui Traian.

Aci s'a dat cina cea mai de pe urmă a lui Voda Dragoș în trecerea spre Moldova.

La porțile de Fer a Sarasăului (ce și astăzi să numește așa) a fost adăpostită mândra lui oaste, carea în zorii dimineții a sburat ca vulturii din munții cătră Țara lui nouă. ²⁾

Aici a primit tătarii la porțile de Fer prima lovitură de moarte, după carea la Borșa și-au dat sufletele.

Pe aici a trecut Pinteza viteazul întorcându-se din Galiția, cu 150 de voinici, mergând la Huta-Tecenului să-și faureze tunurile cu cari a bombardat cetatea Hustului. ³⁾

Această descriere pentru aceea am lăsat să premerge, înainte de a intra în sinod, ca să cunoască On. public cetitor al „Unirei“ și să vază satul cel mai de frunte al Maramurășului.

Ziua de primăvară 25 Maiu a fost liniștită ca o mamă bună plină de grații, — cu floricelele ei varii.

Soarele cu sinul său plin de căldură se arată maiestos poporului îmbrăcat sărbătorește.

Brazii din curtea casei parohiale se clătină puțin de zefrul dimineții, făcând complimente preoțimei ce a sosit.

La oarele 8 mergem la biserică cu toții, la cea mai bătrână biserică de piatră din țara Maramurăș, zidită cu 300 de ani mai înainte, de o boereasă din Moldova, înrudită fiind cu maramureșenii.

Dânsa a zidit în țara noastră trei biserici, una în Sarasău, alta în Biserica-Albă, pe carea undele repezi a Tisei o a nimicit de tot, și a treia în Ginlești (și eu o am ajuns) pe carele a derimat-o poporul, zidind alta în locul ei.

Sub cântările utreniei ne mărturisim cu toții de greșelele și de mulțimea păcatelor noastre.

La oarele 9 se începe sfânta liturgie cu invocarea Spiritului sfânt, băncile pline de drăgălașa inteligență din loc cu evlavie în sufletul lor, ingenunchiând cântă cu poporul „Hristos a înviat“.

Iată și poporul credincios, a căror strămoși a fost martori ziselor mele de mai sus, plin de iubire și alipire cătră strămoșeasca lui lege dumnezească, stau în ordine cu mâinile ridicate la cer, așteaptă darul și binecuvântarea de sus.

După cetirea s. Evanghelii Dl preot G. Mesaroș din Rona-de-jos, ne-a vorbit despre înmaculata concepțiune a preacuratei Verg. Maria.

Înpăcându-ne cu Dumnezeu, la finea liturgiei ne-am cuminecat, meditănd fiște carele în inima sa zisa dumnezeescului învățător, cătră slăbănogul: iată te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuești, nu cum-va să-ți fie ție ceva și mai rău.

La oarele 11 se deschide ședința de cătră protopopul și vicarul Tit Bud prin o cuvântare bine gândită și la locul său, la aceasta ședință a luat parte și brava noastră inteligență din loc. Domnii: P. Mihályi, B.

¹⁾ Dipl. maramureșene.

²⁾ și ³⁾ Szirmay Ilona rom. ist.

Jurca, mari proprietari și binefăcători a neamului nostru protopretorele din Tecuci și G. Mihályi, unul dintre cei mai evlavioși credincioși, carele pentru dreptate și-ar arde mâna în foc. Fără dreptate nu poate fi credință, fără credință nu poate fi dreptate...

Dr. Ilie Mariș, avocat, dl. Dr. F. Mihályi, pe carele poporul pentru inima lui cea bună, îl numește avocatul de mătasă; pretorul nostru, notarul dl. G. Negre, dl. Zurean, căpitan dela regim, de inf. Nr. 85, logodit în Sarasău cu drăgălașa domnișoara, fca Dni Negre.

La începutul sedinței s'a citit disertația dlui M. Pop, preot în Apșa de mijloc.

S'a făcut mai multe propuneri din partea unuia și altuia, însă fără primire, dar propunerea dlui protopop Tit Bud, ca: în timpul iernei să peregrinăm din sat în sat și să predicăm cuvântul, adevărul, deșteptând poporul la o viață nouă, s'a primit unanim.

Anoi s'a ridicat ședința, cu: Cuvine-se cu adevărat.

I. T. Fane.

Academia Română.

Institutul Oteteleşanu.

Publicațiune.

1905.

Cu începerea viitorului an școlar 1905—1906 se vor primi șase-spre-zece eleve în Institutul de fete dela Măgurele fundat de Ioan Oteteleşanu și înființat de Academia Română, sub înaltul Patronaj al Maiestății Sale Regelui, cărora li-să vor da, conform dispozițiunii testamentare a răposatului fondator, o creștere casnică și instrucțiunea cuvenită unei „bune mame de familie, fără pretențiuni sau lux.”

Cursul va fi de cinci ani de studiu și unul de practică. În acest timp elevele vor avea toată întreținerea în Institut și nu vor putea părăsi școala în tot intervalul de șase ani, afară de cazuri de forță majoră.

Sunt admise în Institut copile născute din părinți români săraci, pe deplin sănătoase, cari până la 5 August 1905 au implinit 12, dar încă nu 14 ani, au pregătirea ce se dă în școlile primare din România și au obținut la terminarea cursului primar cel puțin media 7. Candidatele cu clase secundare au să prezinte certificatele de clase secundare, având media cel puțin 6.

Nu se admit dispense de nici un fel. Doue surori sau doue vere primare nu pot fi admise în Institut.

Părinții elevelor ce vor fi primite în Institut, nu pot să-și iea fiicele de sfintele sărbători ori pe timpul vacanțelor în familie, și Direcțiunea își conservă dreptul de a le da ori nu voie elevelor să petreacă în familie de vacanțe.

Părinții aspiranților ori reprezentanții legali ai acestora au să trimată — până la 5 August 1905 — cererile însoțite de act de naștere, act de vaccină, act de paupertate, în care se va arăta și numărul copiilor, și atestat școlar despre terminarea claselor primare, la Academia Română (calea Victoriei Nr. 135), pentru Comisiunea Fundațiunii Oteteleşanu, care, examinând actele și luând informațiunile ce va crede de cuviință, va dispune ca concurențele, ce îndeplinesc condițiunile mai sus precizate, să fie supuse la un examen de primire, prin care se va constata gradul de pregătire în ceea ce privește cetirea și scrierea, analiza etimologică și cea sintactică, cele patru operațiuni, geografia și istoria țărilor române.

Concurențele, cari nu sunt din România se admit fără examen de primire, în virtutea

atestatelor obținute în școlile similare din patria lor, și au să trimată la Academia Română, tot până la 5 August, cererile însoțite de actele enumerate mai sus, pe cum și de un atestat medical.

Rezultatele examenului se vor supune dimpreună cu toate actele, printr'un raport, Augustului Protector al Academiei Române, Maiestății Sale Regelui, căruiu îi aparține a decide în privința primirii.

Examele se vor începe în localul Academiei la 7 Septembrie 1905, la ora 8 dimineata.

Cu începere dela 16 August, părinții pot ridica actele de naștere, de vaccină și de studii, cu cari au înscris copilele.

Nr. II. 8.347. — București, 9 Maiu 1905.

Ordinea examenelor publice,

ce se vor ține cu elevele școlii de fetițe din Blaj cu ocazia închierii an. școl. 1904/5. Amăsurat hotărârii luate în conferința corpului didactic a numitei școale, ținută la 22 Maiu a. c., examenele publice de închierea an. școl. se vor ține în zilele de 23, 24, 26 Iunie a. c., iar în 27 Iunie va fi servitiu divin împreună cu doxologia cea mare în capela internatului de fetițe, după care imediat va urma vestirea rezultatelor și împărțirea premiilor.

Vineri, 23 Iunie a. c.

a) Înainte de amiaz:

Dela 8—10 clasa I. și II. primară examen din toate obiectele de învățământ.

Dela 10—12 clasa III. IV. primară examen din toate obiectele de învățământ.

b) După amiaz:

Dela 2—4 clasa I. civilă, examen din toate obiectele ordinare de învățământ.

Dela 4—6 clasa II. civilă, examen din toate obiectele ordinare de învățământ.

Sâmbătă în 24 Iunie a. c.

a) Înainte de amiaz:

Dela 8—11 clasa III. civilă examen din toate obiectele ordinare de învățământ.

b) După amiaz:

Dela 3—6 clasa VIII. superioară, examen din toate obiectele ordinare de învățământ.

Luni 26 Iunie a. c.

Dela 9—10 examen din I. franceză.

Dela 10—11 examen din muzică.

Tot timpul cât vor dura examenele sunt expuse la vedere publică lucruri de mână pregătite de fetițe în decursul anului școlar.

Mărti în 27 Iunie a. c. Clasificări și premii.

Blaj, la 9 Iunie 1905.

Direcțiunea școlii de fetițe.

Noutăți.

Hymen. Lucreția Pojar și Augustin Popp, cl. abs., anunță cuunua lor, ce se va celebra în 11 Iunie n. 1905 în biserica gr.-cat. din Jucul-nobil.

Promemoriu. Primum următoarele șire: A sosit din nou ziua cea de tristă amintire, aniversaria morții meritatului Episcop și mecenat a neamului românesc Mihail Pavel. Aceia, cari nu putem uita binefacerile lui, în 1 Iunie ne-am adunat în biserica din Sat-Slatina și cu lacrimi în ochi am servit sta Liturgie și am făcut Părăstasul în amintirea feritului Părinte. În veci amintirea lui! — Tit Bud, vicarul Maramurășului.

Convenire colegială. În înțelesul nactului de convenire din 20 Decembre 1895, toți colegii, cari au absolvat clasa a VIII. al gimnasului din Blaj în anul 1895, sunt rugați a lua parte la convenirea fixată pe 27 Iunie 1905 în Blaj. În numele comitetului de trei: Resicza. 1 Iunie 1905. — Victor Blăjan, ing. montanist.

Iublen. Reuniunea română de muzică din Sibiu invită la *Festivitățile jubilare*, ce se vor ține în Sibiu, în 26 Maiu v. a. c. și zilele următoare din incidentul împlinirii unui pătrar de veac dela înfiintarea sa. Program: Joi. 26 Maiu v.: 1. La 9 oare a. m.: „Liturgie festivă” în biserica din suburbiului Iosefin. 2. La 11 oare a. m.: „Actul festiv” cu cântări și vorbire ocazională. 3. Sara la oarele 7^{1/2}: „Concert festiv” în sala de expoziții. — Vineri, 27 Maiu v. 4. Sara la oarele 7^{1/2}: Opera populară-română „Moș-Ciocărlan” de Tudor cavaler de Flondor. — Sâmbătă. 28 Maiu v.: 5. Sara la oarele 7^{1/2}: Se repetează opera „Moș-Ciocărlan”. — Duminică. 29 Maiu v.: 6. După amiază la 4 oare: Opera „Moș-Ciocărlan”, pentru popor și tinerime, cu preț redus. 7. Sara la oarele 7^{1/2}: Eventual se repetează din nou opera „Moș-Ciocărlan”.

Convocare. Pentru reconstituirea despărțământului D.-Sân-Mărtin al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, subscriși ca membrii ai aceleiași Asociațiunii, convocăm prin această adunarea cercuală constituantă a despărțământului, pe Mercuri în 21 Ianu st. n. 1905 în D.-Sân-Mărtin, la 11 oare a. m. în sala hotelului Central (Központi szálloda), la care invităm pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutători de pe teritoriul despărțământului, pe cum și pe toți binevoitorii de înaintare în cultură a poporului român, pe lângă următorul Program: 1. Deschiderea adunării cercuale prin unul din convocatori. 2. Reconstituirea despărțământului prin alegerea unui comitet pe un period de 2 ani în înțelesul statutelor. 3. Insciere de membrii noi și încassarea taxelor dela membrii vechi și noi. 4. Propuneri. 5. Eventual vorbire pentru popor. 6. Închiderea adunării. D.-Sân-Mărtin, la 6 Ianu n. 1905. — Vasile Zehan, Simion Căușiu, Emil Popp, Laurențiu Pascu.

SERATĂ: Casina română aranjează în localitatea ei, Duminică în 11 Iunie o serată cu următorul Program: 1. Concertul B-dur de Mozart Allegro Nr. I și III Pian cu patru mâni; Dșoarele Lucia Mureșian și Veturia Negruțiu. 2. „Noveletă”, cetită de Dșoara Elena Sântion. 3. „Nu plânge”, romanță de I. Mureșian, solo tenor de Dr. R. Boila. 4. „Poveste tristă”, partea III și IV de E. Sabo, musică de I. Mureșian, Melodramă predată de Dșoara Roxica Căpușian, acompaniată la pian de Prof. Mureșian. 5. „Icoane cu Schiopticonul”. După executarea programei urmează petrecere cu joc. Întrarea 1 cor. de persoană. 2 cor. de familie. Începutul la 8 oare sara.

M. C. Mureșian

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ

(Continuare)

Palidă, ca un chip de marmoră, sârmana ființă se apropia de mine. „Am auzit bine?” întrebă ea cu buzele trâmărând. „Numai pentru aceea m'ai luat de nevastă, fiindcă așa ți-a fost porunca? Într'adevăr nu m'ai iubit? Și dacă eu rămân aci, atunci tu vreal să părăsești această casă, carea ar trebui să-ți fie sfântă, fiindcă adăpostește pe tatăl tău.”

Am văzut, cum buzele vinete ale tatălui meu să mișcare, ca și când ar fi voit să răspundă în locul meu, că mi-a părut nespun de rău, că a auzit vorbele mele nesocotite. N'ași fi voit s'o fac să simță durere; întreagă mânia mea era îndreptată numai asupra aceluia, carele mi-a nimicit toate speranțele, toată fericirea. De aceea să-mi ierte, și dacă nu dorește, atunci eu deocamdată nu voi părăsi casa.

Ea de abia ascultă cuvintele mele și murmură: „Așadar totuși am auzit bine!” Apoi se apropie de ușă.

„Holman! Holman!” găfăi tatăl meu, „doară nu voiești, ca acum să mă lipsești de nea mea?”

Cu o săritură am fost lângă Lola. „Unde vrei să mergi?” am întreat-o eu cu vehemență.

„Fiul trebuie să rămână lângă tatăl său bolnav,” răspunse ea cu mândrie, „deoarece însă încă azi trebuie ca unul din noi să părăsască această casă, așa voesc ca eu să fiu aceea.” Se opri un moment; espresiuinea serioasă a ochilor ei întunecați deveni mai blândă, și cu voce mai moale ea continuă: „Holman, când mai cerut de soție, am fost prea confusă, pentruca să observ că cererei tale îi lipsește tonul iubirei, cuvântul dulce: „te iubesc,” carele leagă două inimi la oaltă mai mult decât inelul de logodnă. În fericirea mea, n'am băgat de seamă, că bucuria ce mă cuprinse nu să reoglinda și pe fața ta. Eu mă gândeam numai la fericirea, de a fi a ta; mă îndestuleam cu atâta, fiindcă te iubeam. Și, ah Holman, te iubesc încă și acum, mai mult decât viața mea, și pentru aceea, numai pentru aceea, te părăsesc. Dacă ar fi spre binele tău, cu bucurie ți-ași reda chiar și libertatea, însă după cele ce am auzit, să pare, că tu, deși numai după aparință, ai lipsă de o soție. Deoarece acest lucru este îndeplinit, prezența mea să nu te mai molesteze și astfel căile noastre să se despartă încă chiar de acum. Dacă însă va veni ziua, când vei avea lipsă de mine, ori mă vei dori să fiu lângă tine, atunci nici o putere pământescă nu mă va reținea să viu înapoi. Până atunci însă rămân aceea, ce sunt astăzi: o femeie, carea n'are nici o pretenziune la numele ce i-l'ai dat tu azi dimineață!”

Aruncându-mi o ultimă privire plină de iubire, ea părăsi odaia, încet, liniștit, ca un vis, ce se topește. Un țipet nădușit, un horcăit ușor ajunse la urechile mele. M'am întors speriat — tatăl meu zăcea leșinat. Ori și cât mă îndemna, să alerg după Lola, acum îmi era preste putință, să las singur pe bărbatul neputincios, și astfel nu-mi ră-

mase alta, decât să strig econoamei, ce se afla în odaia de alături, ca să rețină pe soția mea, să nu să depărteze.

A durat mult, până ce mi-a succes să deștept pe tatăl meu, și prima sa întrebare a fost despre dânsa. M'am ridicat, asigurându-l, că vreau s'o readuc, însă încă înainte de a ajunge la ușă, econoama intră. „Femeia a plecat,” zise ea dând din umeri, „nu s'a lăsat a fi reținută.”

IX.

Di Black făcu o pauză, precând cei doi amploraiți se uitau la dânsul cu compătimire. El șezău nu restimp adâncit în gânduri, după aceea însă se reculese și continuă: „Din acel ceas nefericit n'am mai revăzut pe soția mea, ba nici n'am aflat, unde a mers, unde a găsit adăpost. Atunci nici n'am avut timp să mă gândesc mult la ea, pentruca tatăl meu a fost atât de zdruncinat din cauza acelei întâmplări, încât boala sa se agravă cu reprejune. El se sfârșia văzând cu ochii, și până în ultimul moment, când mă apropiam lângă patul său, se uita mereu spre ușe, cu aceeași privire rugătoare și întrebătoare. Numai după moartea sa mi-a venit iarăși în minte tinăra ființă, pe carea am legat-o de mine, fără de a o iubi, și pe carea la urmă, prin cuvintele mele aspre, am împins-o în lumea largă, fără nici un ajutor. Și acest gând mă apăsă în curând atât de mult, încât am devenit indispus și trist, neștiind dacă acest simțământ provenia din cauză că mă rușinam pentru fapta mea, ori că-mi părea rău pentru pierderea tinerei mele soții. În același timp am primit știrea despre logodirea verișoarei mele Evelyn cu contele de Mirac, un caz, care mi-a rănit nu numai mândria, ci și inima mea. Adevărat, că totdeauna am fost convins, că Evelyn iubea mai mult averea și poziția mea, decât pe mine. Cu toate acestea însă m'a lovit adânc, că, pentru bani, ea s'a dus așa uite după un altul, deși de fapt nici eu n'am făcut altceva, deoarece m'am căsătorit numai pentru aceea ca să-mi asigur moștenirea. Acesta este însă cursul lumii; ceeace nu ne permitem noi, nouă bărbaților, nu putem erta femeilor, să facă.

Însă, cu cât se stergea din memoria mea chipul Evelyniei, cu atât mai mult îmi apărea înainte Lola. Gândul de a fi legat de ea, mă chinuia, fiindcă într'aceea am aflat că tatăl și fratele ei erau criminali, pe cari îi căuta poliția. Cu toate acestea însă gândul la ea mă urmăria așa de tare, încât m'am hotărât să-i deping chipul, în speranță, că prin aceea mi-s'ar mai abate gândurile dela ea. Deoarece posed talent și deprindere, nu mi-a fost greu să mă apuc de lucru și astfel în curând chipul soției mele stetea dinainte-mi, într'o asemănare frapantă. Am depins'o în poziția, în carea am văzut-o în momentul din urmă, când a părăsit odaia tatălui meu.

Dvoastră ați văzut chipul, și-mi veți concede, că este executat cu toată grija.

Nimic n'am uitat; acurat îmbrăcăminte care a purtat-o atunci; nici chiar rozele, ce i le-am dăruit în dimineața când ne-am cununat, nu lipseau. Am întărit portretul în dosul portretului Evelyniei, carele de doi ani atârna de asupra divanului meu

Il întorceam ziua cătră părete, iar noaptea mă adănceam în contemplarea sa.

Deoarece n'am mai primit nici o știre despre Lola, și ea părea că a dispărut cu totul din viața mea, astfel am fost apucat de o apatie nemărginită, încât îmi uram și viața. Nici chiar știrea, că verișoară-mea, carea după două luni dela căsătorie a rămas văduvă, a venit să locuiască în Londra, nu m'a turburat nici decât, așa încât m'am întreat cu mirare, că oare a putut să peară cu totul vechia mea pasiune pentru dânsa. Odată ne-am întâlnit într'un salon, însă frumseta ei nu mă mai fermeca de fel.

Atunci am simțit că iubeam pe Lola, sârmana mea soție perdată. Din ceasul acela apatia mea a dispărut; o speranță nouă, o țintă nouă, începură a mă înviora. Voiam să caut în lumea întreagă, până găsiam pe Lola, voiam să readuc pe soția mea, chiar și dacă ar fi trăbit s'o smulg din mânilor acelor bărbați, a căror existență îmi apăsă viața, ca un blăstăm. Însă încătrău să-mi îndrept pașii? Cum era cu puțință, să gășesc în labirintul lumii pe aceea, care n'a lăsat nici o urmă după sine? Numai un singur conducător mi-a rămas, și acela era iubirea ei cătră mine, care fără îndoială a reținut-o, ca să nu se depărteze prea mult din apropierea mea. Dacă simțământele ei nu s'au schimbat, atunci ea a trebuit să rămână în orașul în care locuia soțul ei. Adevărat că orașul acesta era un Babilon, în care o ființă omenească singuratică dispărea ca un atom. totuși eu speram să înving toate greutățile. La început era să mă pun în întâlegere cu poliția, însă mândria mea mă făcu să inventez alte mijloace. Precurgeam într'una stradele, observând toate femeile, făceam cercetări în toate părțile, de dimineața până noaptea târziu, însă fără de nici un rezultat.

Atunci se întâmplă ceva, care mă aduse pe urmă nouă și-mi insuflă din nou curaj. Împins de neliniște chinuitoare, într'o noapte m'am ridicat din pat, m'am îmbrăcat și am mers în grădină, ca să respir ceva aer curat. A fost în aceeași noapte, când a dispărut fata pe care o căutați dvoastră, atunci însă eu nu știam nimic despre lucru. Gândurile mele erau tot la soția mea și eram atât de impresionat, încât un moment am crezut, că dincolo, de gratii văd pe Lola.

Dvoastră mi-ați spus că eu într'adevăr am văzut o fată, și încă pe aceea, care a locuit mai multe luni, fără știrea mea, sub un coperiș cu mine. Atunci însă eu am ținut-o de o viziune a soției mele și deoarece ea era îmbrăcată în costumul modest al unei femei din popor, astfel am venit la ideia, ca de aci înainte s'o caut printre femeile clasei de jos a societății. Acum mi-am început cercetările prin stradele înguste ale suburbiilor celor mai sărace, și la vederea fețelor palide ce întâlneam pe acolo, mă gândeam cu groază, că poate și Lola, împinsă de lipsă și desperare, a căzut jertfă unei astfel de sorți înspăimântătoare.

(Va urma.)

Causele generali a decadinței în viața creștină,

— disertație —

de

Dr. PAUL LAURAN.

(Continuare).

O altă cauză, care a pricinuit mare daună vieții creștinești, este secta odinioară a francmasonilor.

Francmasonismul este o societate secretă. — De unde și în ce timp, s'a format, sigur nu se știe. — Probabil că își are originea din veacul al 13-lea și s'a derivă din acele corporațiuni de zidari, cari au avut ierarhia lor proprie, conducători, regulamente proprii și legea secretului, care le asigură numai lor posesiunea regulilor celor mai bune pentru arta de a zidi.

Aceste societăți se ocupau mai mult cu zidirea bisericilor și erau societăți de cinste.

Cumcă prin ce procedură secretă au ajuns societățile aceste la o perversiune atât de extremă, încât cu dreptul societatea modernă a francmasonilor e privită de ori ce om onest numai cu dispreț, aceasta nu s'a poate explica. — E sigur, că societatea modernă a francmasonilor a venit din Anglia pe la anul 1717 și încetul cu încetul s'a lățit pe la începutul veacului trecut mai întâiu în Franța, apoi în Germania, Italia și în toată Europa, câștigându-și aderenți mai ales în clasele culte a societății.

Domnilor! Cu durere s'a observat, că o mare parte din membrii componenți claselor culte a Europei și-au pierdut credința de tot și au devenit atei, sau indiferenți față de credință.

Și pentruca s'a se întâmple aceasta, mai mult a lucrat secta francmasonică. Deoarece ei, sub pretextul fals de a răspândi lumina și morala adevărată și cu deosebire filantropia, i-a succes ușor a seduce și a-și câștiga aderenți.

Clasele cele mai bogate a societății, erau deja stricate de materialism. Pentru ele creștinismul era o greutate insuportabilă, deci cu bucurie nebună s'au aruncat în brațele francmasonismului, carele prin negarea tuturor principiilor de ordine supranaturală pe baza naturalismului, le-a eliberat de sub legile severe a creștinismului.

Francmasonii se încearcă a distruge ordinea prezentă religioasă și socială, ca să transformeze lumea conform naturalismului pur, cecace ar fi răsturnarea principiilor propagate de creștinism.

Creștinismul — Domnilor — apărui în mijlocul lumii păgâne, și atârând datinile păgânești, cu acea putere dumnezeiască, careia nimic nu-i putea rezista, a distrus lumea veche și pe ruinele acesteia a reorganizat viața publică și privată și a dat naștere civilizațiunii celei nouă, în care viața familiară, auctoritatea, libertatea și tot dreptul social își au baza în principiile propagate de Isus Christos, principii în mare parte de ordinea supranaturală.

Dar ce e naturalismul profesat de societatea francmasonilor? — Negățiunea supranaturalului, adică negățiunea a tot ce trece peste marginea cunoștințelor noastre; este domnia superbă a rațiunii, care declară de

vanitate și nebunie tot ce nu cuprinde, ce nu înțelege. — Pentru aceea nu admite revelațiune, păcat strămoșesc, răscumpărare; nu admite divinitatea lui Isus Christos, nu biserică, sacerdoțiu, sacraminte, morală creștinească, cu un cuvânt nu admite nici unul din acele adevăruri creștinești, cari au regenerat lumea și cari constituie patrimoniul învățaturii creștinești, — ba ce-i mai mult, naturalismul aduce pe om la negarea existenței lui Dumnezeu, a nemuririi sufletului omenesc și a acelor principii, cari sunt fundamentul vieții religioase și civile.

Prin asemenea principii secta francmasonică voeste a restaura societatea creștinească. — Prin lățirea principiilor acestora, secta francmasonică, mai ales între straturile culte a societății creștinești, a cauzat mare daună.

Deci una dintre cele mai ponderoase cauze a decadinței vieții creștinești este francmasonismul, carele nemijlocit și-a vărsat veninul său destructiv între straturile culte a societății omenesci, și a conlucrat cu satana și conlucrează și în zilele noastre, pentru ca să doboare la pământ principiile supranaturale a creștinismului, și să ridice la onorul altarului principiile naturalismului

Afară de materialism dezvoltat prin cultivarea și înaintarea unei singure din cele două părți, cari compun esența omului, afară de sectele diferite, mai ales afară de secta francmasonică mai este încă o a treia cauză mare generală, care și pe noi mai deaproape ne interesează și care a conlucrat mult pentru debilitarea: pentru decadința vieții creștinești.

Aceasta a treia cauză, Domnilor! sunt: guvernele Europei atee, guvernele indiferente în religiune. Sau cine este de vină, că școlile s'au luat și s'a tot ieu de sub stăpânirea și conducerea bisericii? Cine este de vină, că în școlile medii a statelor europene, studiul cel mai de frunte, a căruia scop este nobilitarea, cultivarea inimii, nobilitarea, cultivarea părții superioare a omului studiul religiunii abia că se mai propune, ba în unele locuri nici nu este studiu obligator ci numai facultativ? Guvernele, cari stăpânite de secte, mai ales de cele francmasonice, progătesc terenul ca să-și câștige aderenți . . . și pentru aceea și-au pus ochii pe școlile creștine, vrând să ruineze mlădițele cele tinere creștinești, și așa cu timpul să ajutoreze la învingere sectele anticatolice

Cum-că atari guverne nu servesc interesele statului, nu servesc interesele familiilor, din cari să compune statul, este un adevăr fără de nici o îndoială, pentru că a pune de o parte religiunea, atâta însemnează, cât a se arunca în brațele naturalismului. Pentru că Dlor! Trebuie să se înalțe cineva mai sus de cât omul, când cineva voeste să afe causele datorințelor celor multe a vieții omenesci, și numai singur dela Dumnezeu poate omul să capete dreptul de a cărmui cugetele, voința și activitatea altor oameni.

Guvernele atee nu cugetă, nu calculează urmările înfiorătoare, cari au să rezultate ca efecte necesare din creșterea fără de religiune, din educarea fără de credință; fără de viață evlavioasă să formează o generațiune de oameni fără de conștiință, fără de principii, fără de caracter și fără de a fi conștie de demnitatea sa proprie.

Acel guvern — Dlor — carele nu caută în religiune baza educațiunii, răpește razământul cel mai puternic a omului și-l părăsește, lăsându-l singur fără de nici un ajutor, nici un leac în contra relelor și a torturilor scepticismului modern

Oamenii vestiți, atât prin știința cât și prin poziția înaltă, care o au ocupat în societate, toți au fost de o părere în a pretinde, că religiunea s'a se pună de basă, să se pună de fundament a educațiunii.

Când consulul prim a Franței ținu o adunare cu consilierii săi, vestitul bărbat de stat Portalis îi zise în prezența consiliului de stat cuvintele aceste: „A sosit timpul, ca teoriile să tacă înaintea faptelor. De când prin profesori au proclamat principiul, că în școlile nu este lipsă să se propună religiunea, progresul băeților de 10 ani în coace este egal cu nula. Băeții nu au idee despre Dumnezeu . . . despre bine și despre rău . . . despre iusticie și despre iniusticie; prin urmare se corup moravurile și poporul a devenit un monstru sălbatic . . . deci interesele Franței pretind, ca religiunea s'a se cheme în ajutorul moravurilor și a societății omenesci“

De Maistre zicea: „ori ce sistemă de educațiune, care nu s'a bazează pe religiune, în scurt timp are să cadă, și nu va vărsa peste societatea omenescă altceva, de cât numai veniu.“

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 21. N. Iorga. — Două cărți pentru Români. Z. Bărsanu. — Cântece. Romulus Cioflec. — Mănioșii (schită.) Ioan Bărsanu. — Sfiosul Voevod (poezie.) Emilgar. — De sărbători (schită.) A. Măndru. — Tomșa (poezie.) M. Sadoveanu. — Floarea-Oflită (roman.) Cronică. N. Iorga. — Despre dd. Cazaban, Isidor Budu, Pangrati și Picot; despre „Renaissance latine“ și vizita institutorilor bulgari. Numărul 20 bani.

Au eșit de sub tipar și se află de vânzare la autorul Dr. Ambrosiu Chețian, profesor, sau la tipografia seminariaală din Blaj următoarele cărți:

Bureții comuni, studiu practice. Blaj 1905. prețul 1 coroană.

Istoria naturală și Muzeul școlilor din Blaj, schită istorică. Blaj 1902, prețul 40 fileri.

Geografie I. Ungaria, Blaj 1902, prețul 1 coroană.

Geografie II. Europa, Asia și Africa Blaj 1902, prețul 1 coroană.

Geografie III. America și Australia Geografia fizică și matematică, Blaj 1903 prețul 1 coroană.

Cărțile de geografie aprobate de Înalțul Minister reg. ung. pentru școlile medii, sunt lucrată după metoda cel mai nou, cu datele cele mai noue și foarte potrivite pentru fiecare om cult.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuietăm abon. dela:

I. M. Bpesta pe 1905 sem. I. Voila pe 1897 și 1898. Vitea-de-jos pe 1900—1904. Tur pe 1900. Vă rugăm și pentru rest. Vajdaentia pe timpul din 1/11 1902 până în 1/11 1903. Vă rugăm și pentru restul din 1/11 1903 până acum. Copand pe 1905 sem. I. Budinț pe 1905. Erdősáda pe 1898. Jidveiu pe 1902. În anul trecut 27/1 sau primit pe ani 1897—1901, și sau quietat în posta de atunci. Binevoiti a face ceva și pentru Bălcaci. Kis-Nyires pe 1905. Copăcel pe 1904. G. B. Orăștie pe timpul din 15 Nov. 1903, până în 15/2 1904. Binevoiti a trimite și restul până în prezent. Iernea-Săscău pe 1900 și din 1901 până în 1 Septemvrie. Drag pe 1904. Kis-Sájó pe 1905. Dumbrava (Reghin) pe 1905 Lunca (Blaj) 1905 sem. I. Csik-Sz.-György pe 1904. Ciu-

telec pe quartalul al 4-lea din 1904 și quartalul prim din 1905. *Csantós* pe quartalul al 2-lea și al 3-lea din 1905. *Oravița-rom.* pe 1904 sem. 2-lea și 1905 pătrariul prim. *Giurgieu* pe April—Septembrie 1905. Foaia Vi-să trimite regulat, *indată ee apare.* *Bogata-rom.* pe pătrariul 2-lea din 1905. *Maier* (Distr. Năsăud) 1898. Vă rugăm să binevoiți a ne trimite și restanța de pe anii 1899 până în prezent, căci avem lipse mari. *Ieni* pe 1905 *Dr. C. A. Ibagfaldu* pe 1905 pătrariul 2-lea. *Borgó-Tiha* pe 1905 sem. I. *Ovári* pe 1905 pătrariul al 2-lea. *Ticvaniul-mare* (Av. P.) pe 1904 sem. 2-lea din Ticvaniul-mic, și pe 1905 sem. I. în Ticvaniul-mare. *Giacoș* pe timpul din 1 April 1898, până 1/4 1903 *Zazar* pe 1904. *Imbuz* pe 1905 pătrariul al 2-lea. *Ođorheiu* pe 1905 *Paul I. Varadia* pe 1904. *Recea* (dist. Perecsen) pe 1905 sem. I. *Unimăt* pe 1905 sem. I. *Coroesteni* (Jil) pe 1905 sem. I. *Teud* pe anii 1899 1904 fine. Bani trimiși la 16/9 1898 sau primit pe anii 1894—1898. *Guraslău* pe 1904 *Clopoșia* pe ani 1900, 1901 și 1902. *Váradolaszi* (rom.) pe 1904 sem. 2-lea și 1905 întreg.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

Licitațiune minuendă.

Licitațiunea minuendă pentru edificarea s. biserici gr-cat. din Galda inferioară protop. A-Iuliei să va ținea în edificiul școalei din loc în 20 Iunie st. n. a. c. la 8 oare a. m.

Prețul strigărei e 13.253 cor. 04 fileri. Comuna bisericăscă dă în natură, peatră, cărămidă, năsip și apă și lemnul de stejar de lipsă la scaunul clopotelor din turn, precum și vectura altui material dat de intrăprinzător dela gara Teuș.

Doritorii de a licita sunt datori a depune înainte de licitare un vadiu de 10%.

Planul și preliminarul de spese să pot vedea ori și când la oficiul parohial subscris. Galda infer. în 5 Iunie 1905.

Petru Marcu,
curator primar.
(17) 1—1

Aureliu Hulea,
preot gr-cat.

A apărut: a V. ediție

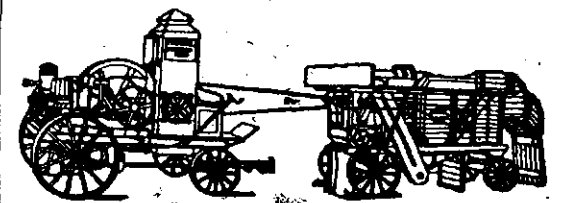
ACATISTERIUL

sau carte ce cuprinde în sine rugă-

ciuni pentru pletatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mângăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

B. DÉNES BUDAPESTA,
VI. Váci-körút Nr. 61.

Urmașul lui BRAUNER și KLASEK E. Plewa inginer, reprezentantul și deșitarul ces. și imp. a fabricii de mașini și motoare în Ungaria.

MOTOARE

cu bensin, gaz și vapor pregătite
după model 1905.

2—100 HP.

Locomobile cu bensin a 2—20 HP.

Motoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se speșează pe oară 2—3 fileri. Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.

Preț-curent gratis.

Să caută în provincie agenți cinstiți.

(10) 8—12

(5) 7—25

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) str. Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și argint, — tăcămuri din argint, recuisite de aur și argint pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de sticle măritoare, ocheane și binocle

Comandele se eșecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se eșecută prompt și eștin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preți curent obiecte vechi de aur și argint și petri scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din argint, cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, costă 7.50 coroane.

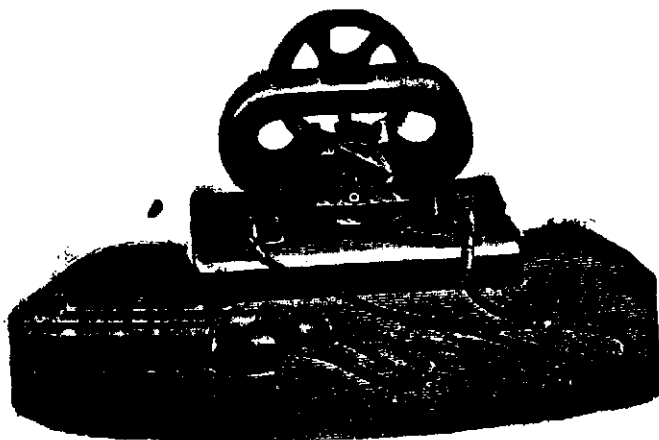
EȘTI SLAB?

Voi ești să fii tare? — Voi ești ca între ori-ce împrejurări ale vieții să te bucuri de sănătate?

Voi ești să ai curajul și energia ca să te poți opune liniștit grijilor și năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre într-o mări și întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese și metodele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de știință. Am arătat că Electricitatea este baza vieții fizice și că aceia cari sufer de *stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept* au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor“

Aparat de electricitate, renouiește puterea perđută și îl poate folosi unul fie-care.

Nu se poate în deajuns sfătui oamenilor slabi să folosască acest aparat electric. Electroforul întărește nervii, înouiește sângele, întărește simțirea, aduce sângele și sistemul nervos la o normală funcțiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referiază: Nu numai podagra, (șuiul), reuma, hysteria, asthma, au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci și la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie și cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri. — Cu un minunat succes se folosește contra durerilor femeiești. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic

fără a ave baterii și fără mașini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Prețul unui aparat mic complet:

20 coroane.

(Pentru cei foarte simțitori).

Se speșează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Prețul unui aparat mare complet:

30 coroane.

(Pentru însănătoșarea morburilor vechi).

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15/u.